

A színház ősidőktől fogva gondolatébresztő, érzelmeket felszabadító, közösségformáló találkozóhely. Az emberek azért gyűlnek össze esténként, hogy közös élményben legyen részük. Ezt a lehetőséget egyre inkább meg kell becsülnünk.

Nem lehet nem tudomásul venni azt a már nálunk is egyre erősödő tendenciát, hogy **az alanyi módon, összetetten fogalmazó, gondolkodó és gondolkodásra készítető, a körülöttünk lévő világra és a színház műfajára is szüntelen reflektáló, kételkedő színház** (a hőskorban ezt voltunk bátrak művészsínháznak hívni) kiszorulóban van a kőszínházak nagyszínpadairól. Az elmúlt évtizedben ezért alakultak a legjelentősebb társulatok a független szférában, és ez az oka annak is, hogy a klasszikus értékeket képviselő prózai színházak száma egyre csökken, ill. repertoárjuk évről-évre hígul. Ez a társadalmi és kulturális jelenség visszafordíthatatlan, **éppen ezért égető szükség van még néhány olyan helyre, ahol szuverén, saját utakat járó alkotók dolgozhatnak, pályakezdő fiatalok megfogalmazhatják színházhoz való viszonyukat és önmagukat, és nem utolsó sorban, ahová az a közönség járhat, aki fogékony és nyitott az ilyesféle színházra.**

A Budapesti Kamaraszínház három kisméretű játszóhellyel rendelkező, társulatot fenntartó színház. A játszóhelyek mérete és befogadóképessége akkora illetve még kisebb, mint a nagy kőszínházakban azok a stúdiók vagy kamaratermek, ahová a szakmai kockázatot vállaló, új utakat kereső színházcsinálók elvonulhatnak. Az elmélyült műhelymunka sokszor nagyszerű eredménnyel jár, és jó esetben, ha valódi társulatról beszélünk, kijelöli és szüntelenül feszegeti a színház belső szabadságának határait, és visszahat a nagyszínpadi munkára is. A stúdió illetve kisszínházi forma jelenleg is az európai színjátszás legizgalmasabb vonulatát jelenti. Világszerte ilyen kis helyekről indulnak a színházújító kezdeményezések, a meghatározó társulatok.

A társulat fogalma nem azonos az egy helyen dolgozó emberek sokaságával. **A társulat egymást feltételező, közös gondolkodásra, forma és stílussteremtésre képes, szakmai morállal dolgozó alkotóközösség, felismerhető, más társulatokkal összetéveszthetetlen ízléssel, arculattal.** Társulat hosszútávú, egymásra épülő munkával alakulhat ki, feltétele, hogy néhány erős személyiségű rendező köré szerveződjenek az alkotótársak.

A Budapesti Kamaraszínház jelenlegi művészeti koncepciója számunkra körvonalazhatatlan, rendezők és színészek sokasága készít tetemes mennyiségű előadást évről-évre. A monstre, majdnem 30 előadásból álló repertoárt 20 rendező jegyzi, megközelítően 100 színész játszik az évente több, mint 700 előadásban. A műsor egyik felét középfajú, igényes bulvárdarabok teszik ki, mellette hangsúlyt fektetnek kortárs magyar és kisebb mértékben külföldi szerzők műveinek bemutatására. A társulat 36 színészből áll (ebből 17 alkalmazott), és alig van olyan előadás, amelyben ne játszanának vendégek, sok esetben főszerepeket. Ennek következménye az a meglepő statisztikai tény, hogy a 27 előadásban a társulat tagjai közül a legtöbbit foglalkoztatott színész is csupán hatban szerepel, zömük pedig mindössze háromban, négyben.

Ilyen munkamenetben – minden jószándék, a sok tehetséges színész és nagyszerű szakember ellenére – nem alakulhat ki sem gazdaságos és ésszerű, a színészek anyagi és szakmai érdekeit szolgáló munkarend, sem pedig felismerhető arculat, közös ízlésen alapuló művészi program. A Budapesti Kamaraszínház, annak ellenére, hogy hivatalosan társulattal rendelkezik, mégis inkább úgy működik, mint egy produkciós színház, amely egy nagyszínház méreteinek megfelelő apparátust mozgat. Talán ez az oka, hogy az elmúlt években komoly szakmai sikert nem ért el, és ritkán került a figyelem középpontjába.

Meggyőződésem, hogy a Budapesti Kamaraszínház a fővárosban egyedülálló adottságai, és az OKM támogatása egyaránt arra predestinálják, hogy megteremthetők legyenek benne az elmélyült színházi alkotómunka körülményei: erős társulatépítő munkával, a szakmaiság folytonos szem előtt tartásával kísérletező kedvű, művészi kockázatot vállaló, alanyi előadásokat

lehesen ott létrehozni. Az előadás nem cél, hanem eszköz – estéről-estére a közösség élményének megélésére. A közös gondolkodás megvalósítására állandó munkatársnak Bagossy Lászlót, Kárpáti Pétert, Radnai Annamáriát, Selmeczi Györgyöt és Zeke Editet kértem fel (szakmai életrajzok mellékelve). A pályázatban leírt programot közösen dolgoztuk ki.

Programunk három alappillére a színházi munka, a tehetséggondozás és a pedagógiai munka.

A társulat két rendezőjén (Bagossy László, Novák Eszter) kívül négy rendezőt kértünk fel, hogy évről-évre egy-egy munkával vegyen részt a társulatépítésben. Mohácsi János és Zsótér Sándor előadásai stílárisan jócskán különböznek, mégis összeköti őket egy láthatatlan szál: fontos mondandók, megkerülhetetlen témák erős és érvényes képviselője, a bonyolult és összetett fogalmazásmód, a szüntelen kérdésfelvetés. A fiatalabb generációból Rusznyák Gábort és Koltai M. Gábort szólítottuk meg.

Két-három év alatt kialakulhat a társulatban az a közös szakmai alap, ami lehetővé (és a megújulás és friss inspirációk miatt szükségessé) teszi, hogy a meghívott rendezők körét bővítsük.

Az első két évadban a Tivoliban évente négy, a másik két helyszínen 1-2 saját bemutatót tartanánk. A pályázati kiírások sarkalatos pontja szokott lenni az évadterv, holott jól tudjuk, hogy kialakítása gondos előkészítést és olyan szakmai, társulati és költségvetési szempontok figyelembe vételét igényli, amelyek nagy részét e pályázat megírásakor még homály fedti. Mégis fontosnak tartjuk néhány művel, témával érdeklődésünk körét kijelölni. Mivel csak jó és rossz színházat különböztetünk meg, műfaji választásainknak nem szabunk korlátokat, különös tekintettel a műfaji keveredések inspiráló eklektikájára. De közösen vállalt kötelezettségünknek tekintjük, hogy szellemi ébrenlétre készítő irodalmi anyagokkal illetve témákkal dolgozzunk, olyanokkal, amelyek személyesen érintenek bennünket, amelyeket szeretnénk másokkal is megosztani, és amelyekhez kihívást jelent színházi eszközöket keresni.

Tivoli Színház

Ljudmila Ulickaja, *Orosz lekvár* (ford. Radnai Annamária, magyarországi ősbemutató)

Heinrich Kleist, *Heilbronn Katica* (ford. Petra-Szabó Gizella)

John Gay, *Koldusopera* – a barokk ős-Koldusopera, a kor „divatos” slágereivel. Tervünk egy új zenés mű létrehozása, az eredeti zene inspirációja alapján

Osztrovszkij, *A szép férfi* – (magyarországi ősbemutató)

Bagossy László, *Avatár* – chat-oratórium

Goldoni, *A csodálatos szolgálólány* – (magyarországi ősbemutató)

Ericsson és Shure Stúdiók

Makszim Kurocskin, *Vodka, tévé, numera* – (magyarországi ősbemutató)

Éjjeli történet – Schram Ferenc – Magyarországi boszorkányperek c. dokumentum-gyűjteménye alapján.

Parti Nagy Lajos, *Mesék* – előadás gyerekeknek, néhány színésszel, táncossal és élő zenével szeretnénk megvalósítani

Thomas Bernhard, *Menthetetlen*

Kárpáti Péter, *Tótféri*

A színészet önálló, alanyi művészet. A jó színész munkáján keresztül véleményével, világnézetével, az emberi természetrajz különös, érzéki megfogalmazásával, szellemiségének és személyiségének erejével befolyásolja és formálja a körülötte lévő mikrovilágot, hatást gyakorol környezetére és a nézőre. Egy színház vezetésének, a rendezőknek alapvető feladata a társulat színészei számára megteremtani azokat a lehetőségeket és munkafeltételeket, melyekben ezt a kivételes és egyedülálló képességüket a lehető legmagasabb színvonalon kamatoztathatják.

A Budapesti Kamaraszínház – elsősorban méreteiből fakadóan – egy, a jelenleginél kisebb társulattal működhetne ideálisan. Ennek megteremtésére az adott körülmények között legalább két évadot kell szánni.

Az igazgató megbízatása január 1-jétől szól, a már előkészített évad júniusig tart. Erre az időszakra Szücs Miklóst kérem fel, hogy az új vezetéssel való együttműködésben, gazdasági és szakmai szempontok figyelembevételével vezesse és lebonyolítsa az évad hátralevő részét. Ez alatt az idő alatt kell az új vezetésnek a társulat munkáját és az előadásokat tüzetesen megismerni, a gazdasági, működési feltételeket átvizsgálni és mindezek alapján a szerződéseket, a következő évadot előkészíteni. Ki kell választani a továbbjátszásra szánt előadásokat.

Az eddigi működés tehetetlenségi nyomatéka, a szerződések jogi feltételei és humán szempontok alapján csak hosszú átmenettel lehetséges a művészi programunk teljes megvalósítása. Nem utolsó sorban azért is, mert egy társulatot csak munka közben lehet alaposan megismerni.

Bár az elmúlt évtizedben, mint a legtöbb rendezőnek, nekem is szoros kötődéseim és munkakapcsolataim alakultak ki, a magas társulati létszám miatt csak két számomra meghatározó színészt kértem fel, hogy nyertes pályázat esetén csatlakozzanak munkánkhoz. **Tóth Ildikó és Cserhalmi György saját korosztályuk kivételesen erős képviselői, személyiségük hitele és művészi erejük megkérdőjelezhetetlen.** Az elmúlt évtizedben egyikük sem tudott társulatban dolgozó színházhoz kötődni.

Örökbefogadó program (Shure, Ericsson)

Saját előadásainkon kívül minden évben 3-4 olyan bemutatót tervezünk, melyet fiatal rendezők, színészek, esetleg már működő kis társulatok (pl. HOPPart, KoMa) hoznak létre, olyanok, akiknek kevés lehetőség vagy terep kínálkozik előadások létrehozására, játszására, saját hangjuk megtalálására. És nem utolsó sorban a színházi munka folyamatos gyakorlására. Különös figyelmet szeretnénk fordítani arra, hogy pályakezdő színházi alkotók (tervezőket, dramaturgokat is beleértve) egymással munka közben megismerkedhessenek, munkájukhoz, ha igénylik, szakmai segítséget kaphassanak. **A színház próbaidőt, infrastruktúrát és az előadás létrehozásának és játszásának költségeit biztosítja.** A program egyrészt meghívásos, másrészt azonban pályázni is lehet rá. A külsős szakértőkkel kibővített művészeti tanács bírálja el a pályázatokat. Ezeket az előadásokat ugyanolyan felelősséggel gondozzuk mint a sajátjainkat. Reményeink szerint az alkotók között lesznek néhányan, akik később még szorosabban kötődnek a színház munkájához.

Lehetőséget látunk hagyományos befogadó tevékenységre (különös tekintettel a vidéken születő értékekre!), és koprodukciók létrehozására is. Ezekből terveket szőni e pályázat szűkre szabott keretei között felesleges, mert ezeket úgyis az élet alakítja.

Nemcsak színházi emberek, hanem majdnem **mindannyian egyetemi oktatók is vagyunk, saját osztályunk van a Színház- és Filmművészeti Egyetemen. A pedagógia elválaszthatatlan munkánktól.**

Zenés színházi labor - Selmeczi György vezetésével

A gondolatot az a fájó hiány hozta létre, hogy szinte egyáltalán nincs szerves és valódi kapcsolat a zenei és a színházi élet között, annak ellenére, hogy a zenés színház műfaji határai egyre jobban tágulnak, és annak ellenére, hogy a kis zenés műfajoknak (kamaraopera, kamaramusical, kamara-zenés játék) hatalmas kultuszuk van a nemzetközi porondon. Bár az SZFE-n az elmúlt hét évben komplexebb zenés színész-képzés módszertanán dolgozunk, mégis sok a zene nélkül felnevelt színházi szakember (rendezők, dramaturgok, tervezők), és még több a színház nélkül felnevelt zeneszerző. A zenés színházi labor rendszeres kurzusok formájában találkozóra hívná a fiatal színházi és zeneszerző nemzedéket, hogy tanulmányozzák közösen a zenés színházi alkotás mechanizmusát, az új művek megszületésétől az előadói kérdésfelvetésekig. Neves szakemberek bevonásával fórumot szeretnénk

teremteni az új magyar zenés színházi gondolkodásnak, gyakorló és bemutatkozó terepet az új zeneszerző generációknak. **Legmerészebb reményünk, hogy a módszeresen felépített munka kamarazenei ősbemutatókhoz vezet.**

Akkreditált színházpedagógiai továbbképzési program

Örvendetes fordulat, hogy a közelmúltban az élő színház és az előadáselemzés bekerült a középiskolai oktatás anyagába. Hiányzik azonban a megfelelő háttérképzés, a szaktanárok általában a drámaszöveg, az irodalom felől közelítenek, és nincs eszközük a látványvilág, színészi játék, rendezői szándék, ritmus, zene, stb. - a színház rendkívül komplex nyelvezetének részletező leírására és értelmezésére. **Véleményünk szerint a diákok színházi nevelését a pedagógusok képzésével kell kezdeni, csak a tanárokon keresztül várhatunk komoly hatást, valódi eredményeket.** Kidolgoztunk egy oktatási programot, mely szakmailag kreditálható a pedagógus-továbbképzés rendszerében. A képzés merőben gyakorlati: az előadáselemzés technikái és annak oktatási módszertanán kívül a pedagógusokat beavatjuk a színházi alkotás teljes folyamatába.

Szenírozott felolvasószínházi sorozat – (drámabörze)

Felolvasószínház sok és sokféle létezik, és ez érthető, ha arra gondolunk, hogy ez a műfaj szórakoztató, informatív – és olcsó. A felolvasószínház kiválóan alkalmas arra, hogy a tényleges bemutatók számánál tetemesebb mennyiségben lehessen megismerni a létező legfrissebb kortárs magyar és külföldi drámákat, és lehetőséget kínál arra, hogy rendkívül gyorsan bevezessen egy szöveget a szakmai közbeszédbe. Ezért a felolvasószínház a szakmai közönség előtt, mint *drámabörze* is jelentőséget nyerhet. **Azonban új, tágabb értelmet és jelentőséget szeretnénk adni a felolvasószínházi műfajnak. Az új szövegek mellett szeretnénk felidézni méltatlanul elfeledett, vagy kevésbé ismert drámákat is. Klasszikus darabokat ill. fontos új fordításokat is bemutatnánk, a színházpedagógiai képzéssel összehangoltan.** A szövegek felkutatásában komoly szerepet kapnának az SzFE dramaturg szakos hallgatói, ill. a szenírozott felolvasások/előadások létrehozásába színész- és rendezőhallgatók bevonását is tervezzük.

A Budapesti Kamaraszínház szervezeti és működési felépítésében az **alapvető változást a Művészeti Tanács jelentené**, amelynek tagjai elsősorban az állandó művészeti munkatársak lennének. Erre azért van szükség, hogy az egymással minden ponton összefüggő művészeti program mindenki számára átlátható legyen, szakmai kérdésekben párbeszédre alapuló, közös megegyezésre jussunk.

Gazdasági elképzelések

A Budapesti Kamaraszínház Nonprofit Kft., működési formája gazdasági társaság. A gazdálkodás alapvető feladata, hogy az éves költségvetés keretein belül, elszámoltathatóan és átláthatóan kiszolgálja a művészi értékteremtést.

A pénzügyi tervezés során alapvetően figyelemmel kell lenni arra, hogy a jelenlegi évad hátralévő része már elő van készítve és a színház vélhetően szerződéses kötelezettségeket is vállalt 2010. július 31-ig. A tervezés számára további bizonytalanságot jelent, hogy a meglévő szerződéses kötelezettségek tartalmát nem ismerjük, mint ahogy az alkalmazotti létszám (96 fő) összetételét is csak megközelítőleg tudjuk. Terveinket csak arányokban tudjuk érzékeltetni, s ezek az arányok is a tényleges adatok ismeretében megváltozhatnak.

A művészeti koncepció alapján az ideális állapot az lenne, ha a jelenleginél kisebb, de teljes létszámában alkalmazotti jogviszonyban álló társulat dolgozna a színházban. Ez azért is fontos, mert a színház vezetésének felelőssége úgy gazdálkodni, hogy nyugodt és biztonságos munkakörülményeket teremtsen dolgozói számára. Célunk, hogy valóban a meglévő társulat hozza létre a színház repertoár előadásait, ezzel egyrészt biztosítva a társulati tagok hatékony foglalkoztatását, másrészt erősítve a

folyamatos művészi munka minőségét. Ezt az állapotot talán két-három év alatt (a szakmai szempontokat és a jelenlegi helyzetet figyelembe véve) lépésről lépésre meg lehet megteremteni.

A minél igényesebb művészi munka és a munkaerő hatékony szervezése érdekében az eddiginél jóval kevesebb (körülbelül 500) előadást tartanék egy évben ideálisnak. A cél az, hogy egy este lehetőleg csak két helyszínen legyen előadás, miközben a harmadik helyen próba vagy pedagógiai program zajlik. Bár terveinkben az előző évek statisztikáihoz képest (a már korábban megfogalmazott szakmai indokok miatt) kevesebb előadás szerepel, gazdasági terveinkre ez mégsem gyakorol negatív hatást. A kevesebb előadás kevesebb produkcióból adódna össze, így egy-egy (magasabb előadásszámmal játszott) produkció fajlagos költsége alacsonyabb, illetve arra szeretnénk törekedni, hogy a kevesebb kitűzött előadást minél magasabb nézőszámmal, valódi fizető nézők előtt játsszuk. A 2008-as jegybevétel, anélkül, hogy a helyárat növelnünk kéne, teltházak esetén kevesebb előadásszámmal is teljesíthető. Ezen felül, a kiadás oldalán, az állandó, alkalmazotti jogviszonyban foglalkoztatott színészek szerepeltetése vendégszínészek helyett a játszási költségeket tovább csökkenti.

Természetesen törekednénk külső források bevonására. A szakmai, produkciós pályázatokon az elmúlt években magam is és munkatársaim is rendszeresen eredménnyel vettünk részt. Joggal számíthatunk támogatásra az akkreditálható tanári képzés kapcsán, amely már önállóan is bevételt eredményez.

Feladatunknak tartjuk a Budapesti Kamaraszínház támogatóit megtalálni az üzleti szférában, noha jól tudjuk, hogy ez milyen kevés reménnyel kecsegtet. (Hacsak az EMT vonatkozó paragrafusára pozitív választ nem kapunk az EU-tól.)

Az elkövetkezendő évek egyik legsürgetőbb feladata a Budapesti Kamaraszínház műszaki és színpadtechnikai felszereltségének felújítása, fejlesztése, mert ez a 2001-es leltár szerint rendkívül elavult.

Az elkészített pénzügyi terv (mellékelve) pusztán arányokat mutat, olyan elosztást, melyet szakmai programunk megvalósításához ideálisnak tartok. Ezeknek az arányoknak a létrehozása, a fent elemzett okok miatt, csak hosszú távú stratégiával érhető el.

PR, marketing

Tisztában vagyunk vele, hogy még egy művészeti tevékenységet folytató gazdasági társulás is terméket állít elő - és ezt a terméket be kell vezetni a piacra, és el kell adni. Jelen esetben egy régi nevet kell ellátni új formával és tartalommal – nem csak művészi, de piaci értelemben is. A színházat eddig látogatók számára és az újonnan megnyerhető nézőknek is világossá kell tennünk, hogy más típusú színházat láthatnak ezentúl a régi helyeken. Ez például új logót, vizuális arculatot jelent a látvány szintjén, és sokrétű marketing tevékenységet tartalmilag. Éppen ezért tervezzük a hagyományos kommunikációs tevékenységeket megbízott, kreatív ügynökségi munkával felváltani, ahol PR, grafikai és mozgóképes stúdió, médiafoglalási lehetőség, valamint online felületkezelés és szolgáltatás állhat a színház rendelkezésére.

• • •

Programunkat fontosnak és megvalósíthatónak tartom, bízom társaim tehetségében és szakmai felkészültségében, eddigi pályám során sok átadható tapasztalatot szereztem. Mindez elegendő motiváció arra, hogy beadjam pályázatomat a Budapesti Kamaraszínház ügyvezető igazgatói posztjára.

(A fenti írásban megnevezett személyek mindegyike ismeri pályázatunk tartalmát.)

Budapest, 2009. november 9.